

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาระดับความเครียดและปัจจัยที่ทำให้เกิดความเครียดของครู สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ในยุคปฏิรูปการศึกษา ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจำนวน 600 ชุด จากกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ 519 คน ได้รับคืน 550 ฉบับ และได้คัดแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ไว้จำนวน 507 ชุด คิดเป็นร้อยละ 84.5 ของแบบสอบถามที่แจกไปทั้งหมด และ ร้อยละ 97.69 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูล ด้านปัจจัยส่วนบุคคลของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความเครียดของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา

จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา

จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระดับความเครียดกับปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดด้านปัจจัยทั่วไป และปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษาของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ เปรียบเทียบผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัยทั่วไป และปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษาของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีเพศ อายุ อาชีพ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และสถานะทางการเงิน ต่างกัน

ส่วนที่ 6 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

ส่วนที่ 1 แสดงข้อมูล ด้านปัจจัยส่วนบุคคลของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา
จังหวัดเชียงใหม่

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	342	67.50
ชาย	165	32.50
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	35	6.90
31 – 45 ปี	277	54.60
46 – 55 ปี	180	35.50
56 – 60 ปี	15	3.00
อายุราชการ		
ต่ำกว่า 10 ปี	87	17.20
10.1 – 20 ปี	139	27.40
20.1 – 30 ปี	256	50.50
30.1 ปีขึ้นไป	25	4.90
สถานภาพสมรส		
โสด	117	23.10
สมรส	356	70.20
หย่าร้าง	28	5.50
แยกกันอยู่	6	1.20
ระดับการศึกษา		
ต่ำกว่า ปริญญาตรี	16	3.10
ปริญญาตรี	410	80.90
ปริญญาโท	81	16.00
ปริญญาเอก	0	0.00

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	51	10.10
10,001 – 20,000 บาท	294	58.00
20,001 – 30,000 บาท	143	28.20
สูงกว่า 30,000 บาท	19	3.70
สถานะทางการเงิน		
รายได้พอใช้	262	51.70
รายได้พอใช้และเหลือเก็บ	118	23.30
รายได้ไม่พอใช้	41	8.00
รายได้ไม่พอใช้และมีหนี้	86	17.00

จากตาราง 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 507 คน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลได้ดังนี้

เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหญิงจำนวน 342 คน คิดเป็นร้อยละ 67.50 ที่เหลือเป็นชาย 165 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50

อายุ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 31 – 45 ปี มีจำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 54.60 รองลงมา คือ กลุ่มอายุระหว่าง 46 – 55 ปี จำนวน 180 คน และ กลุ่มอายุต่ำกว่า 30 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 และ 6.90 ตามลำดับ

อายุราชการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุราชการอยู่ระหว่าง 20.1 – 30 ปี มีจำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 50.50 รองลงมามีอายุราชการอยู่ระหว่าง 10.1 – 20 ปี จำนวน 139 คน และ ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 27.40 และ 17.20 ตามลำดับ

สถานภาพสมรส กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส สมรส จำนวน 356 คน คิดเป็นร้อยละ 70.20 รองลงมาคือ โสด จำนวน 117 คน และ หย่าร้าง จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 23.10 และ 5.50 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี

จำนวน 410 คน คิดเป็นร้อยละ 80.90 รองลงมา คือ ปริญญาโท จำนวน 81 คน และต่ำกว่า ปริญญาตรี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 16.00 และ 3.10 ตามลำดับ

รายได้ต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ใน ระดับ 10,001

ถึง 20,000 บาท จำนวน 294 คน คิดเป็นร้อยละ 58.00 รองลงมาคือมีรายได้ต่อเดือน 20,001 ถึง 30,000 บาท จำนวน 143 คน และ ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 28.20 และ 10.10 ตามลำดับ

สถานะทางการเงิน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีสถานะทางการเงิน อยู่ในระดับพอใช้

จำนวน 262 คน คิดเป็นร้อยละ 51.70 รองลงมาคือ พอใช้และเหลือเก็บ จำนวน 118 คน และ รายได้ไม่พอใช้และมีหนี้ 86 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 และ 17.00 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับความเครียดของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา
จังหวัดเชียงใหม่

ตาราง 4 ค่าร้อยละ และ ระดับความเครียดของกลุ่มตัวอย่าง

คะแนนความเครียด	จำนวน	ร้อยละ	ระดับความเครียด
0 – 5	76	15.00	เครียดน้อยกว่าปกติ
6 - 17	288	56.80	เครียดในระดับปกติ
18 – 25	104	20.50	เครียดสูงกว่าปกติเล็กน้อย
26 – 29	16	3.20	เครียดสูงกว่าปกติปานกลาง
30 คะแนนขึ้นไป	23	4.50	เครียดสูงกว่าปกติมาก
	507	100.00	

$$\bar{X} = 13.80 \quad S.D. = 8.19$$

จากตาราง 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเครียดอยู่ในระดับปกติ จำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 56.80 รองลงมา คือ ความเครียดอยู่ในระดับสูงกว่าปกติเล็กน้อย จำนวน 104 คน และ ระดับเครียดน้อยกว่าปกติ จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 20.50 และ 15.00 ตามลำดับ

และมีคะแนนเฉลี่ยระดับความเครียดเท่ากับ 13.80 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 8.19 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างมีความเครียดในระดับปกติ

ส่วนที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดของครูสังกัด
กรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัยทั่วไป

ปัจจัยทั่วไป	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับของผลที่มี ต่อความเครียด
1. ฐานะทางเศรษฐกิจ	2.39	0.99	น้อย
2. สัมพันธภาพในครอบครัว	2.04	0.90	น้อย
3. สัมพันธภาพในที่ทำงาน	2.70	0.98	ปานกลาง
รวม	2.38	0.79	น้อย

จากตาราง 5 พบว่า ด้านปัจจัยทั่วไป มีผลต่อความเครียดของกลุ่มตัวอย่าง ในระดับ
น้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.38 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านสัมพันธภาพในที่ทำงานมีผลต่อความเครียดของครู
มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 รองลงมา ได้แก่ ด้านฐานะทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 2.39 และ ด้านสัมพันธภาพในครอบครัวมีผลต่อความเครียดน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 2.04

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ระดับของผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัย
ด้านปฏิรูปการศึกษา

ปัจจัยด้านการปฏิรูป การศึกษา	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับของผลที่มี ต่อความเครียด
1. การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียน สำคัญที่สุด	3.22	0.90	ปานกลาง
2. ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ	3.16	0.96	ปานกลาง
3. การประกันคุณภาพ การศึกษา	3.41	0.98	ปานกลาง
4. การวิจัยในชั้นเรียน	3.11	0.96	ปานกลาง
รวม	3.22	0.87	ปานกลาง

จากตาราง 6 พบว่า ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา มีผลต่อความเครียดของกลุ่มตัวอย่าง
อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การประกันคุณภาพการศึกษา มีผลต่อความเครียดของ
ครูมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 รองลงมา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด
มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.22 และการวิจัยในชั้นเรียน มีผลต่อความเครียดของครูน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 3.11

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัยทั่วไปและปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา จำแนกตามเพศ

เพศ	$\bar{X}$	S. D.	ช่วงค่าเฉลี่ยที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %	ระดับของผลที่มีต่อความเครียด
ปัจจัยทั่วไป				
หญิง	2.34	0.80	2.25 – 2.43	น้อย
ชาย	2.45	0.76	2.33 – 2.57	น้อย
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา				
หญิง	3.26	0.86	3.20 - 3.35	ปานกลาง
ชาย	3.14	0.89	3.00 – 3.28	ปานกลาง

จากตาราง 7 พบว่า ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ด้านปัจจัยทั่วไป มีผลต่อความเครียดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.45 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76

ส่วนปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา มีผลต่อความเครียดของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.86

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและ ระดับของผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัยทั่วไป และปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา จำแนกตามอายุ

อายุ	$\bar{X}$	S. D.	ช่วงค่าเฉลี่ยที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %	ระดับของผลที่มีต่อความเครียด
ปัจจัยทั่วไป				
ต่ำกว่า 30 ปี	2.32	0.82	2.04 – 2.60	น้อย
31 – 45 ปี	2.46	0.75	2.37 – 2.55	น้อย
46 – 55 ปี	2.27	0.84	2.15 – 2.39	น้อย
56 – 60 ปี	2.24	0.74	1.83 – 2.64	น้อย
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา				
ต่ำกว่า 30 ปี	3.39	0.68	3.16 – 3.62	ปานกลาง
31 – 45 ปี	3.34	0.84	3.24 – 3.43	ปานกลาง
46 – 55 ปี	3.04	0.90	2.91 – 3.51	ปานกลาง
56 – 60 ปี	2.97	1.00	2.41 – 3.52	ปานกลาง

จากตาราง 8 พบว่า ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ด้านปัจจัยทั่วไปมีผลต่อความเครียดของ กลุ่มตัวอย่างที่อายุระหว่าง 31 – 45 ปี มากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.46 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75

ส่วนปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา มีผลต่อความเครียดของ กลุ่มตัวอย่างที่อายุต่ำกว่า 30 ปี มากที่สุด คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัยทั่วไป และปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา จำแนกตามอายุราชการ

อายุราชการ	$\bar{X}$	S. D.	ช่วงค่าเฉลี่ยที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %	ระดับของผลที่มีต่อความเครียด
ปัจจัยทั่วไป				
ต่ำกว่า 10 ปี	2.34	0.69	2.19 – 2.48	น้อย
10.1 – 20 ปี	2.51	0.76	2.39 – 2.64	ปานกลาง
20.1 – 30 ปี	2.32	0.83	2.22 – 2.42	น้อย
30.1 ปีขึ้นไป	2.30	0.93	1.92 – 2.68	น้อย
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา				
ต่ำกว่า 10 ปี	3.26	0.76	3.10 – 3.43	ปานกลาง
10.1 – 20 ปี	3.32	0.85	3.18 – 3.46	ปานกลาง
20.1 – 30 ปี	3.17	0.91	3.06 – 3.28	ปานกลาง
30.1 ปีขึ้นไป	3.14	0.89	2.77 – 3.51	ปานกลาง

จากตาราง 9 พบว่าที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ด้านปัจจัยทั่วไป มีผลต่อความเครียดของ กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุราชการ ตั้งแต่ 10.1 - 20 ปี มากที่สุด คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.76

ส่วนปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา มีผลต่อความเครียดของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุราชการ ตั้งแต่ 10.1 - 20 ปี มากที่สุดเหมือนกัน คือมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัยทั่วไป และปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	$\bar{X}$	S. D.	ช่วงค่าเฉลี่ยที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %	ระดับของผลที่มีต่อความเครียด
ปัจจัยทั่วไป				
โสด	2.29	0.77	2.15 – 2.43	น้อย
สมรส	2.38	0.79	2.30 – 2.46	น้อย
หย่าร้าง	2.57	0.93	2.21 – 2.94	ปานกลาง
แยกกันอยู่	2.83	0.68	2.11 – 3.54	ปานกลาง
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา				
โสด	3.20	0.83	3.05 – 3.35	ปานกลาง
สมรส	3.24	0.87	3.15 – 3.33	ปานกลาง
หย่าร้าง	3.18	1.00	2.79 – 3.57	ปานกลาง
แยกกันอยู่	3.00	0.93	2.02 – 3.97	ปานกลาง

จากตาราง 10 พบว่าที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ด้านปัจจัยทั่วไป มีผลต่อความเครียดของ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแยกกันอยู่ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.83 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68

ส่วนปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา มีผลต่อความเครียดของกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสแล้ว มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.87

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัยทั่วไป และปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	$\bar{X}$	S. D.	ช่วงค่าเฉลี่ยที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %	ระดับของผลที่มีต่อความเครียด
ปัจจัยทั่วไป				
ต่ำกว่า ปริญญาตรี	2.62	0.73	2.23 – 3.00	ปานกลาง
ปริญญาตรี	2.37	0.79	2.30 – 2.45	น้อย
ปริญญาโท	2.34	0.82	2.16 – 2.52	น้อย
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา				
ต่ำกว่า ปริญญาตรี	3.43	0.83	2.98 – 3.87	ปานกลาง
ปริญญาตรี	3.27	0.84	3.19 – 3.35	ปานกลาง
ปริญญาโท	2.94	0.94	2.74 – 3.15	ปานกลาง

จากตาราง 11 พบว่าที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ด้านปัจจัยทั่วไป และด้านปฏิรูปการศึกษา มีผลต่อความเครียดของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73

ส่วนปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา มีผลต่อความเครียดของกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มากที่สุดเหมือนกัน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.83

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัยทั่วไป และปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

รายได้ต่อเดือน	$\bar{X}$	S. D.	ช่วงค่าเฉลี่ยที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %	ระดับของผลที่มีต่อความเครียด
ปัจจัยทั่วไป				
ต่ำกว่า 10,000	2.43	0.76	2.21 – 2.65	น้อย
10,001 – 20,000	2.51	0.79	2.42 – 2.60	ปานกลาง
20,001 – 30,000	2.15	0.75	2.02 – 2.27	น้อย
สูงกว่า 30,000	1.95	0.75	1.58 – 2.31	น้อย
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา				
ต่ำกว่า 10,000	3.38	0.66	3.20 – 3.57	ปานกลาง
10,001 – 20,000	3.35	0.85	3.26 – 3.45	ปานกลาง
20,001 – 30,000	2.94	0.90	2.79 – 3.08	ปานกลาง
สูงกว่า 30,000	3.00	0.87	2.58 – 3.43	ปานกลาง

จากตาราง 12 พบว่าที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ด้านปัจจัยทั่วไป มีผลต่อความเครียดของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือน 10,001 ถึง 20,000 บาท มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.51 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79

ส่วนด้านปฏิรูปการศึกษา มีผลต่อความเครียดของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัยทั่วไป และปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา จำแนกตามสถานะทางการเงิน

สถานะทางการเงิน	$\bar{X}$	S. D.	ช่วงค่าเฉลี่ยที่ระดับความเชื่อมั่น 95 %	ระดับของผลที่มีต่อความเครียด
ปัจจัยทั่วไป				
รายได้พอใช้	2.31	0.74	2.22 – 2.40	น้อย
พอใช้และเหลือเก็บ	2.00	0.68	1.87 – 2.12	น้อย
รายได้ไม่พอใช้	2.81	0.82	2.55 – 3.07	ปานกลาง
ไม่พอใช้และมีหนี้	2.88	0.75	2.72 – 3.04	ปานกลาง
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา				
รายได้พอใช้	3.19	0.80	3.09 – 3.29	ปานกลาง
พอใช้และเหลือเก็บ	2.98	0.97	2.80 – 3.16	ปานกลาง
รายได้ไม่พอใช้	3.50	0.67	3.23 – 3.78	มาก
ไม่พอใช้และมีหนี้	3.53	0.81	3.36 – 3.71	มาก

จากตาราง 13 พบว่าที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ด้านปัจจัยทั่วไป และ ด้านปฏิรูปการศึกษา มีผลต่อความเครียดของ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางการเงินไม่พอใช้และมีหนี้ มากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.88 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75

ส่วนปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา มีผลต่อความเครียดของกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางการเงินไม่พอใช้และมีหนี้ มากที่สุดเหมือนกัน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.81

ส่วนที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดด้านปัจจัยทั่วไป และด้านปฏิรูปการศึกษากับระดับความเครียด ของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

ตาราง 14 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดด้านปัจจัยทั่วไป กับ ระดับความเครียดของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดด้านปัจจัยทั่วไป	ระดับความเครียด
	r
1. ฐานะทางเศรษฐกิจ	.356**
2. สัมพันธภาพในครอบครัว	.321**
3. สัมพันธภาพในที่ทำงาน	.394**

** $p < .01$

จากตาราง 14 พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดด้านปัจจัยทั่วไปมีความสัมพันธ์กับระดับความเครียดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านฐานะทางเศรษฐกิจ ด้านสัมพันธภาพในครอบครัว ด้านสัมพันธภาพในที่ทำงาน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .356 , .321 , .394 ตามลำดับ

ตาราง 15 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดด้านปฏิรูปการศึกษา
กับ ระดับความเครียดของกลุ่มตัวอย่าง

ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดด้านปฏิรูปการศึกษา	ระดับความเครียด
	r
1. การปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด	.438**
2. ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู	.357**
3. การประกันคุณภาพการศึกษา	.391**
4. การวิจัยในชั้นเรียน	.378**

** $p < .01$

จากตาราง 15 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความเครียดด้านปฏิรูปการศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับความเครียด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยด้านการปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด ด้านใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการวิจัยในชั้นเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .438 , .357 , .391 , .378 ตามลำดับ

ส่วนที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลที่มีต่อความเครียด
ของปัจจัยทั่วไป และ ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา ของครูสังกัดกรมสามัญศึกษา
จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีเพศ อายุ อายุราชการ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และ
สถานะทางการเงิน ต่างกัน

ตาราง 16 เปรียบเทียบความแตกต่างของผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัยทั่วไปและ
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา จำแนกตามเพศ

เพศ	$\bar{X}$	S.D.	N	t
ปัจจัยทั่วไป				
หญิง	2.34	0.80	342	-1.405
ชาย	2.44	0.78	165	
ปัจจัยด้านปฏิรูปศึกษา				
หญิง	3.26	0.86	342	1.462
ชาย	3.14	0.89	165	
รวม			507	

จากตาราง 16 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน ประเมินผลของปัจจัยทั่วไป และ
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษาที่มีต่อความเครียด ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 17 เปรียบเทียบความแตกต่างของผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัยทั่วไปและ
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ปัจจัยทั่วไป				
ระหว่างกลุ่ม	3	4.307	1.436	2.296
ภายในกลุ่ม	503	314.438	.625	
รวม	506	318.744		
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา				
ระหว่างกลุ่ม	3	11.246	3.749	5.115**
ภายในกลุ่ม	503	368.615	.733	
รวม	506	379.861		

** $p < .01$

จากตาราง 17 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน ประเมินผลของปัจจัยทั่วไปที่มีต่อความเครียด ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน ประเมินผลของปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษาที่มีต่อความเครียด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 18 เปรียบเทียบความแตกต่างของผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา
เป็นรายคู่ (ค่า t) จำแนกตามอายุ

อายุ	N	$\bar{X}$	S.D.	อายุ			
				ต่ำกว่า 30 ปี	31 - 45 ปี	46 - 55 ปี	56 - 60 ปี
ต่ำกว่า 30 ปี	35	3.39	0.68	-			
31 - 45 ปี	277	3.34	0.84	.369	-		
46 - 55 ปี	180	3.04	0.90	2.168*	3.528**	-	
56 - 60 ปี	15	2.97	1.00	1.501	1.644	.325	-

** $p < .01$

* $p < .05$

จากตาราง 18 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 46 ถึง 55 ปี ประเมินผลของปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษาที่มีต่อความเครียด แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 31 ถึง 45 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01 ตามลำดับ

ตาราง 19 เปรียบเทียบความแตกต่างของผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัยทั่วไปและ
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา จำแนกตามอายุราชการ

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ปัจจัยทั่วไป				
ระหว่างกลุ่ม	3	3.666	1.222	1.951
ภายในกลุ่ม	503	315.078	.626	
รวม	506	318.744		
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา				
ระหว่างกลุ่ม	3	2.462	.821	1.094
ภายในกลุ่ม	503	377.400	.750	
รวม	506	379.861		

จากตาราง 19 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุราชการต่างกัน ประเมินผลของปัจจัยทั่วไป และปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษาที่มีต่อความเครียด ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 20 เปรียบเทียบความแตกต่างของผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัยทั่วไปและ
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา จำแนกตามสถานภาพสมรส

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ปัจจัยทั่วไป				
ระหว่างกลุ่ม	3	3.202	1.067	1.701
ภายในกลุ่ม	503	315.543	.627	
รวม	506	318.744		
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา				
ระหว่างกลุ่ม	3	.527	.176	.233
ภายในกลุ่ม	503	379.334	.154	
รวม	506	379.861		

จากตาราง 20 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน ประเมินผลของปัจจัย
ทั่วไปและปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษาที่มีต่อความเครียด ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 21 เปรียบเทียบความแตกต่างของผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัยทั่วไปและ
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ปัจจัยทั่วไป				
ระหว่างกลุ่ม	2	1.064	.532	.844
ภายในกลุ่ม	504	317.680	.630	
รวม	506	318.744		
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา				
ระหว่างกลุ่ม	2	7.997	3.998	5.419**
ภายในกลุ่ม	504	371.864	.738	
รวม	506	379.861		

** $p < .01$

จากตาราง 21 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ประเมินผลของปัจจัย
ทั่วไปที่มีต่อความเครียด ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

แต่กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ประเมินผลของปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา
ที่มีต่อความเครียด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 22 เปรียบเทียบความแตกต่างของผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา
เป็นรายคู่ (ค่า t) จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	N	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการศึกษา		
				ต่ำกว่า ป.ตรี	ป.ตรี	ป.โท
ต่ำกว่า ป.ตรี	16	3.43	0.83	-		
ป.ตรี	410	3.27	0.84	.709	-	
ป.โท	81	2.94	0.94	1.914	3.149**	-

** $p < .01$

จากตาราง 22 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี กับ กลุ่มตัวอย่าง ที่มีการศึกษาระดับปริญญาโท ประเมินผลของปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษาที่มีต่อความเครียด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 23 เปรียบเทียบความแตกต่างของผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัยทั่วไปและ
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา จำแนกตามสถานะทางการเงิน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ปัจจัยทั่วไป				
ระหว่างกลุ่ม	3	47.494	15.831	29.357**
ภายในกลุ่ม	503	271.250	.539	
รวม	506	318.744		
ปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษา				
ระหว่างกลุ่ม	3	18.703	6.234	8.683**
ภายในกลุ่ม	503	361.158	.718	
รวม	506	379.861		

** $p < .01$

จากตาราง 23 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางการเงินต่างกัน ประเมินผลของ
ปัจจัยทั่วไปและปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษาที่มีต่อความเครียด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 24 เปรียบเทียบความแตกต่างของผลที่มีต่อความเครียดของปัจจัยทั่วไป
เป็นรายคู่ (ค่า t) จำแนกตามสถานะทางการเงิน

สถานะทาง การเงิน	N	$\bar{X}$	S.D.	สถานะทางการเงิน			
				พอใช้	พอใช้และเหลือเก็บ	ไม่พอใช้	ไม่พอใช้และมีหนี้
พอใช้	262	2.31	0.74	-			
พอใช้และเหลือเก็บ	118	2.00	0.68	3.962**	-		
ไม่พอใช้	41	2.81	0.82	-3.952**	-6.283**	-	
ไม่พอใช้และมีหนี้	86	2.88	0.75	-6.117**	-8.786**	-4.46	-

** $p < .01$

จากตาราง 24 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางการเงินไม่พอใช้ ไม่พอใช้และมีหนี้ ประเมินผลของปัจจัยทั่วไปที่มีต่อความเครียด แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางการเงินพอใช้ พอใช้และเหลือเก็บ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

และกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางการเงินพอใช้ ประเมินผลของปัจจัยทั่วไปที่มีต่อความเครียด แตกต่างกับกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางการเงินพอใช้ และเหลือเก็บ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สถานะทางการเงิน	N	$\bar{X}$	S.D.	สถานะทางการเงิน			
				พอใช้	พอใช้และเหลือเก็บ	ไม่พอใช้	ไม่พอใช้และมีหนี้
พอใช้	262	3.19	0.80	-			
พอใช้และเหลือเก็บ	118	2.98	0.97	2.064**	-		
ไม่พอใช้	41	3.50	0.67	-2.294*	-3047**	-	
ไม่พอใช้และมีหนี้	86	3.53	0.81	-3.452**	-4.440**	-205	-

** $p < .01$

* $p < .05$

จากตาราง 25 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางการเงินไม่พอใช้ ไม่พอใช้และมีหนี้ ประเมินผลของปัจจัยด้านปฏิรูปการศึกษาที่มีต่อความเครียด แตกต่างกับ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางการเงินพอใช้ พอใช้และเหลือเก็บ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

และกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางการเงินพอใช้ ประเมินผลของปัจจัยด้านการปฏิรูปการศึกษาที่มีต่อความเครียด แตกต่างกับ กลุ่มตัวอย่างที่มีสถานะทางการเงินพอใช้และเหลือเก็บ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ส่วนที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ตาราง 26 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็น สาเหตุที่ทำให้ครูสังกัดกรมสามัญศึกษา
เกิดอาการเครียด

N = 507

ลำดับที่	สาเหตุที่ทำให้เกิดอาการเครียด*	จำนวน	ร้อยละ
1	ภาระงานมีมากเกินไป ในขณะที่เวลานี้น้อย	161	31.76
2	มีความคิดเห็นขัดแย้ง การไม่ร่วมมือกันของผู้ร่วมงาน	93	18.34
3	กังวลงานที่ทำมีปัญหา ไม่มีประสิทธิภาพ	62	12.13
4	ความไม่เข้าใจกันของบุคคลภายในครอบครัว	58	11.44
5	นักเรียนไม่มีความตั้งใจเรียน และไม่เข้าใจในบทเรียน	52	10.26
6	ความไม่ชัดเจนในนโยบายและโครงสร้างการบริหารจัดการ	33	6.50
7	รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายในครอบครัว	30	5.91
8	งานนอกหน่วยงานเข้ามาแทรก ทำให้กระทบต่องานที่วางไว้	30	5.91
9	ผู้บริหารขาดความยุติธรรม ไม่ให้ขวัญกำลังใจแก่ครูผู้สอน	25	4.93
10	สภาพแวดล้อมในการทำงานไม่ดี ร้อนอบอ้าว	19	3.75

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 26 แสดงให้เห็นว่าในส่วนของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ สาเหตุที่ทำให้ครูเกิดอาการเครียดมากที่สุดคือภาระงานมีมากเกินไป ในขณะที่เวลานี้น้อย คิดเป็น ร้อยละ 31.76 รองลงมาคือมีความคิดเห็นขัดแย้ง การไม่ร่วมมือกันของผู้ร่วมงาน ร้อยละ 18.34 และกังวลงานที่ทำมีปัญหา ไม่มีประสิทธิภาพ ร้อยละ 12.13

ตาราง 27 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็น วิธีแก้ไขอาการเครียด

N = 507

ลำดับที่	วิธีแก้ไขอาการเครียด*	จำนวน	ร้อยละ
1	พักผ่อน นอนหลับ นั่งสมาธิ อาบน้ำ	151	29.78
2	ดูหนัง ฟังเพลง อ่านหนังสือ	140	27.61
3	ปรึกษากับคนที่เข้าใจ, เพื่อน, ครอบครัว	83	16.37
4	ออกกำลังกาย เล่นกีฬา เดินเล่น	78	15.38
5	ไปเที่ยว ชื้อของ เข้าร้านเสริมสวย	72	14.20
6	พยายามมองโลกในแง่ดี ปลงกับปัญหาที่เกิดขึ้น	55	10.85
7	ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	24	4.73
8	หลีกเลี่ยงจากบรรยากาศที่ทำให้เครียด	20	3.94
9	พยายามศึกษาการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษา	4	0.79
10	หารายได้เสริม และ จัดระบบรายจ่ายให้ดีขึ้น	4	0.79

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 27 แสดงให้เห็นว่าในส่วนของความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ วิธีแก้ไขอาการเครียดของครูมากที่สุดคือพักผ่อน นอนหลับ นั่งสมาธิ อาบน้ำ ร้อยละ 29.78 รองลงมาคือดูหนัง ฟังเพลง อ่านหนังสือ ร้อยละ 27.61 และ ปรึกษากับคนที่เข้าใจ, เพื่อน, ครอบครัว ร้อยละ 16.37

ตาราง 28 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นต่อความต้องการให้หน่วยงานช่วยแก้ไข
ความเครียด

N = 507

ลำดับที่	ความต้องการให้หน่วยงานช่วยแก้ไขความเครียด*	จำนวน	ร้อยละ
1	จัดให้มีการปรึกษาหารือในหน่วยงาน ให้กำลังใจ แก่ครู	79	15.58
2	จัดหาเครื่องออกกำลังกาย และจัดให้กิจกรรมสันทนาการ	74	14.60
3	ลดจำนวนนักเรียนลงในแต่ละชั้น	48	9.47
4	ผู้บริหารมีความยุติธรรมในการเสนอความดีความชอบ	31	6.11
5	ผู้บริหารต้องไม่สร้างความกดดันให้ครูผู้สอนมากเกินไป	26	5.13
6	ผู้บริหารไม่ควรคาดหวังกับผลงานมากเกินไป	23	4.54
7	ควรลดภาระงานให้กับครู มีการกระจายงานอย่างทั่วถึง	19	3.75
8	เพิ่มจำนวนบุคลากรสอนให้มากขึ้น เพื่อลดภาระงานให้ครู	17	3.35
9	จัดเวลา และส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าทางวิชาการ	17	3.35
10	หน่วยงานให้การสนับสนุนในงานที่รับผิดชอบ	14	2.76

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 28 แสดงให้เห็นว่าในส่วนของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ครูต้องการให้
หน่วยงานช่วยแก้ไขความเครียดในเรื่อง จัดให้มีการปรึกษาหารือในหน่วยงาน ให้กำลังใจ แก่ครู
ร้อยละ 15.58 รองลงมา คือ จัดหาเครื่องออกกำลังกาย และจัดให้กิจกรรมสันทนาการ
ร้อยละ 14.60 และ ลดจำนวนนักเรียนลงในแต่ละชั้น ร้อยละ 9.47

ตาราง 29 จำนวนและร้อยละของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านการปฏิรูปการศึกษา

N = 507

ลำดับที่	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านปฏิรูปการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1	ควรมีการจัดโครงสร้าง และ นโยบายในการบริหารงานให้ชัดเจน และ ชี้แจงให้บุคลากรในหน่วยงานทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจน	29	5.72
2	หน่วยงานควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมให้ครูได้มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันในทุกด้าน	19	3.75
3	การดำเนินการเรื่องการศึกษาควรค่อยเป็นค่อยไป	16	3.16
4	การปฏิบัติในการปฏิรูปการศึกษา ไม่ควรกำหนดเกณฑ์การพัฒนาของงาน	15	2.96
5	ผู้บริหารทุกระดับควรลดความเห็นแก่ตัวลง และ มีความจริงใจกับครูผู้สอนมากยิ่งขึ้น	8	1.58

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.32 แสดงให้เห็นว่า ในส่วนของความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในเรื่องการปฏิรูปการศึกษา ครูมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

1. ควรมีการจัดโครงสร้าง และนโยบายในการบริหารงานให้ชัดเจน และชี้แจงให้บุคลากรในหน่วยงานทราบอย่างทั่วถึง คิดเป็นร้อยละ 5.72
2. หน่วยงานควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมให้ครูได้มีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกันในทุกด้าน คิดเป็นร้อยละ 3.75
3. การดำเนินการเรื่องการศึกษาควรค่อยเป็นค่อยไป คิดเป็นร้อยละ 3.16
4. การปฏิบัติในการปฏิรูปการศึกษา ไม่ควรกำหนดเกณฑ์การพัฒนาของงาน คิดเป็นร้อยละ 2.96
5. ผู้บริหารทุกระดับควรลดความเห็นแก่ตัวลง และ มีความจริงใจกับครูผู้สอนมากยิ่งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 1.58